

viser hvor dybt denne fremstilling stikker, og hvor seriøst den tager på problemerne.

Der er kort sagt mange gode præmisser for en velgennemtænkt og fornuftigt prioriteret dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik i denne bog. Man kan kun håbe, at de kan bidrage til dens formulering.

H.H.Bruun
Ambassaden, Oslo

John K. Christiansen og Hanne Foss Hansen, *Forskningsevaluering i teori og praksis*, København: Samfundslitteratur, 1993, 244 s., kr. 175,00.

En god bog, herunder også en god faglitterær monografi, kan læses på flere måder. Man kan haste igennem den, man kan læse omhyggeligt, man kan nøjes med at læse udvalgte dele, man kan læse fremad eller bevæge sig baglæns - og i alle tilfælde få noget ud af det.

Sådan er det også med den bog, der her skal anmeldes. Hvormed jeg allerede har sagt, at jeg synes godt om værket - dog med visse forbehold, som vil blive gjort undervejs i anmeldelsen.

Dette tidsskrifts læsere, hvoraf mange vil have været i - mere eller mindre behagelig - kontakt med Økonomisk Institut ved Aarhus Universitet, vil umiddelbart føle sig draget af John K. Christiansens 100 sider - noget for - lange kapitel om bemeldte institut. Selv om der tales om ældre tiders forhold - perioden fra 1940'erne og frem til 1988 - så vil kendere kunne nyde kapitlet som en nøgleroman. Om Janteloven trives noget sted, er det på en sådan arbejdsplads. Men de skriver, det gør de virkelig, de karle. Miljøet beskrives som et "selvbevidst elitært og præstationsorienteret produktionsmiljø" og som "en international forskningsproduktionsmaskine". Godt man ikke er ansat som vandbærer dersteds.

Når man derefter har læst det andet, meget mindre kapitel, der omhandler KU's lille Institut for Etnologi og Antropologi, kan man vende sig til bogens mere generelle dele. Dels de indledende kapitler med litteraturoversigter og problemformulering, og dels de afsluttende, konkluderende og debatterende kapitler.

Sådan læste jeg i hvert fald den velskrevne bog. Det var først ved anden gennemlæsning, at jeg begyndte at ærgre mig over den sjuskede korrekturlæsning og de mange gentagelser. En let irritation over den ulideligt lette organisationsteoretiske jargon satte vel også ind. Alt efter mit humørsvingninger kunne jeg også ærgre mig over de mange forskellige perspektiver, der skitseres, men som ikke dyrkes til bunds, - eller glæde mig over, at bogen just derfor kan gå hen og blive en værdifuld inspirationskilde fremover.

Hanne Foss Hansen har i den første del givet en kort oversigt over forskellige evalueringsmetoder og disses begrænsninger. I betragtning af den tyrkertro

viser hvor dybt denne fremstilling stikker, og hvor seriøst den tager på problemerne.

Der er kort sagt mange gode præmisser for en velgennemtænkt og fornuftigt prioriteret dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik i denne bog. Man kan kun håbe, at de kan bidrage til dens formulering.

H.H.Bruun
Ambassaden, Oslo

John K. Christiansen og Hanne Foss Hansen, *Forskningsevaluering i teori og praksis*, København: Samfundslitteratur, 1993, 244 s., kr. 175,00.

En god bog, herunder også en god faglitterær monografi, kan læses på flere måder. Man kan haste igennem den, man kan læse omhyggeligt, man kan nøjes med at læse udvalgte dele, man kan læse fremad eller bevæge sig baglæns - og i alle tilfælde få noget ud af det.

Sådan er det også med den bog, der her skal anmeldes. Hvormed jeg allerede har sagt, at jeg synes godt om værket - dog med visse forbehold, som vil blive gjort undervejs i anmeldelsen.

Dette tidsskrifts læsere, hvoraf mange vil have været i - mere eller mindre behagelig - kontakt med Økonomisk Institut ved Aarhus Universitet, vil umiddelbart føle sig draget af John K. Christiansens 100 sider - noget for - lange kapitel om bemeldte institut. Selv om der tales om ældre tiders forhold - perioden fra 1940'erne og frem til 1988 - så vil kendere kunne nyde kapitlet som en nøgleroman. Om Janteloven trives noget sted, er det på en sådan arbejdsplads. Men de skriver, det gør de virkelig, de karle. Miljøet beskrives som et "selvbevidst elitært og præstationsorienteret produktionsmiljø" og som "en international forskningsproduktionsmaskine". Godt man ikke er ansat som vandbærer dersteds.

Når man derefter har læst det andet, meget mindre kapitel, der omhandler KU's lille Institut for Etnologi og Antropologi, kan man vende sig til bogens mere generelle dele. Dels de indledende kapitler med litteraturoversigter og problemformulering, og dels de afsluttende, konkluderende og debatterende kapitler.

Sådan læste jeg i hvert fald den velskrevne bog. Det var først ved anden gennemlæsning, at jeg begyndte at ærgre mig over den sjuskede korrekturlæsning og de mange gentagelser. En let irritation over den ulideligt lette organisationsteoretiske jargon satte vel også ind. Alt efter mit humørsvingninger kunne jeg også ærgre mig over de mange forskellige perspektiver, der skitseres, men som ikke dyrkes til bunds, - eller glæde mig over, at bogen just derfor kan gå hen og blive en værdifuld inspirationskilde fremover.

Hanne Foss Hansen har i den første del givet en kort oversigt over forskellige evalueringsmetoder og disses begrænsninger. I betragtning af den tyrkertro

på evalueringers vidunderlighed, der hærger landet og - især - dets embedsmænd, kunne man have ønsket sig en langt mere indgående diskussion. Blandt andet kunne mange spændende internationale erfaringer være medtænkt. En kritisk vurdering af hidtidig dansk forskningsevaluering ville også have givet perspektiv. Men oversigten er præcis og klar.

Forfatterne sværger selv til noget, de kalder forskningsorganisatorisk evaluering. De har ikke gjort opgaven alt for nem for sig selv, dels fordi de arbejder med et i realiteten u-defineret evalueringsbegreb, og dels fordi genstanden for deres undersøgelse omfatter input, struktur, proces, såvel som outcome, - for nu at bruge den organisationsteoretiske jargon. Derfor er den anvendte referenceramme for case-studierne også en ganske kompliceret sag i forhold til megen anden - politisk mere interessant og farlig - evaluering, der måler output og/eller forskningsproduktiviteten.

Sammenstillingen af de to ret så forskellige institutter, deres forskere, og deres forskning giver naturligvis anledning til mange rammende iagttagelser, hvoraf ikke så få i øvrigt næppe kunne have været gjort uden brugen af det teoretiske vokabularium. Det medgiver jeg gerne. Men man irriteres så også over bogens manglende balance, der ganske enkelt skyldes, at de to forfattere står for hver deres case, som de altså har grebet ganske forskelligt an. En sidste gennemskrivning havde vel ikke forsinket projektet væsentligt.

Det ville væsentligt have øget analysens værdi, herunder den dokumentariske værdi, om man havde suppleret med undersøgelser af mere ensartede miljøer på tværs af de danske institutioner. En sammenligning af 3-4 danske økonomiske institutter kunne være blevet en ren gyser, blandt andet fordi den måtte have resulteret i visse vurderende konklusioner, noget som denne bog er nærmest kemisk rensset for.

Dette fører mig frem til to mere kritiske bemærkninger. For det første undrer det mig, at forfatterne ikke for alvor har tacklet det helt fundamentale problem, der består i, at forskning og undervisning er så tæt forbundet på et universitet, at det i realiteten ikke er muligt at foretage en isoleret evaluering af den ene af aktiviteterne. Ressource-indsats, resultater og kvalitet er på begge fronter vævet ind i hinanden, og den ægte forsker og underviser kan næppe trække grænsen mellem den ene og den anden aktivitet. "Produktionen" er såkaldt "forenet produktion". Betydningen af dette forhold for en forståelse - og evaluering - af forskningsaspektet kan næppe fremhæves stærkt nok. Her har man i hvert fald ét potentielt frugtbart "sammenhængs-" eller "brobygningsstudium", for at bruge Hanne Foss Hansens egne termer. En nylig afgivet undervisningsministeriel rapport om "nøgletal om forskningen" har i øvrigt taget denne problematik op til diskussion i et evalueringsperspektiv.

For det andet må jeg på falderebet også sige, at bogens titel er en anelse misvisende. Dels bliver evalueringsbegrebet ikke defineret i bogen, og - nok så væsentligt - forfatterne siger selv, at deres sigte ikke har været at foretage en evaluering af de to institutter. De har udelukkende anvendt deres komplekse referenceramme "deskriptivt og analytisk, forståelses-orienteret". Hvis det ikke var fordi bogens cases havde været så spændende læsning, ville nærværen-

de, gammeldags tænkende, anmelder have følt sig noget besveget, for han mener nu engang, at beskrivelse og evaluering er to vidt forskellige aktiviteter. Den sidste forudsætter en værdimæssig målestok og en vilje til at dømme derudfra.

Mogens N. Pedersen
Odense Universitet

Bernt Hagtvet (red.), *Politikk mellom økonomi og kultur. Stein Rokkan som politisk sosiolog og forskningsinspirator*, Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1992, 458 s.

Denne store antologi rummer 26 større eller mindre artikler med tilknytning til Stein Rokkan. Stein Rokkan døde i 1979, men hans skrifter er stadig aktuelle. Ja, nogle af dem er mere aktuelle end nogensinde i disse tider med et ændret Europakort og nye nationalstater, med nationalisme og regionalisme. Rokkans model for den europæiske udvikling er aktuel i den forstand, at den, som redaktøren bemærker i indledningen, formelig råber på at blive revideret i lyset af demokratiseringen af Øst- og Centraleuropa. Derfor er det fuldt berettiget, at tre af bidragsyderne: Peter Flora, Charles Tilly og Arne Kommisrud, gennemgår og diskuterer Rokkans model. Floras store artikel er en udvidet og norsksproget version af hans 1981-artikel i *Kölner Zeitschrift für Soziologie* og dermed oplagt lærebogsstof for den, der vil sætte sig ind i Rokkans yderst komplicerede historisk-geografiske model. Selv arbejdede Rokkan med sin model i næsten to årtier og efterlod en række versioner af den, idet han søgte at integrere tankegange der i mellemtiden var fremkommet (som for eksempel Hirschmanns *Voice, Exit og Loyalty* i 1970), hvilket gør hans eget værk næsten uoverskueligt. Bernt Hagtved kalder det en "katedral af søyler, teoretiske ut-spring og tilhuggede bueganger" (s. 38) i sin indledende biografiske artikel. Flere af de artikler der følger efter Floras, rummer interessante konstruktive og kritiske punkter vedrørende Europamodellen. Galtung omtaler den begrænsning, der ligger i, at Rokkans udviklingsmodel ender med nationalstaten, og at den ikke beskæftiger sig med forholdet mellem den europæiske og den tredje verden. Allardt publicerer en artikel om etniske minoriteter i Europa, han burde have beriget os med allerede for ti år siden. Ulf Himmelstrand ser på Rokkans påvirkning fra Talcott Parsons, hvis funktionelle dimensioner Himmelstrand kalder et "forsøg på at unngå å møte Marx" (s. 183). Charles Tilly fokuserer skarpt på Rokkan-modellens svagheder ud fra dens egne intentioner: før 1830 eksisterer der faktisk ikke noget "Belgien", før 1870 ikke noget "Italien", og til gengæld eksisterede "Burgund" på dette tidspunkt ikke længere. Man kan derfor ikke operere med sådanne enheder i et og samme Europakort. Hertil kommer at man i høj grad kan sætte spørgsmålstegn ved, om de herskende klasser virkelig havde som "mål" at opbygge deres respektive nationalstater, eller om disse ikke snarere var "tilfældige biprodukter av